

er we
deze
the
stond
liturgie
breest
beden,
rijving
dat we
eigen-
tweede
le pre-
plaats
Gods
aamste
at deze
aarom
al alle-
al het
dikking
ingen,
n, een
ormen.
n eere-
athene
geniale
r is in
ders in
onden.
r wien
te eere-
en we
lechts,
ist van
kt, dat
r heeft
ngrijke
eft aan-
was in-
onder-
zel van
um wat
en ont-
noemd,
noedige
aan toe-
de be-
ing wel
et zich
us zegt
s, die
lonken,
bestond
in de
anicate
melfrijk
an den
hemel-
vizeer
zel van
loovige
den, dat
n des
nemen,
in God
te ver-
ovigen
n, ver-
toorn
op hen
a deze
a in de
Gere-
lijk op
stuitel-
plech-
uiting
eerste
wijd is,
dat de
of het
aan van
ardoor
ekken,
dit dan
in de
pvoor-
zen of
laaruit
t boete
en te
ngelies
et ge-
et". En
geloof
na de
p ver-
gen de
voigen
er niet
aan het
ils een
n des
ed der
m een
g des
meene
d, een
aat in
or het
n ver-
ar met
e zoo-
alleen
ur ook
gebed
uwe
afelen
racht
gebed
ader.
"Con-
in de
nding
is dit
rgleien
al is;
orden
doen
ver-
kan,
eving
i zelf
tacte
denie

des geloofs, die niet door den voorlezer aan de gemeente voorgelezen werd, maar door den Dienaar namens de gemeente voor het aangezicht des Heeren werd uitgesproken en daarom in den vorm van een gebed werd gedaan: „Wil ons ook sterken, o Heere onze God, in het waarachtig Christelijke geloof, opdat wij daarin dagelijks meer en meer toecomen, waarvan wij belijdenis doet met mond en hart, sprekende aldus: Ik geloof enz.“ De betekenis van de *Wei* en het *Apostolisch Symbool* is in deze liturgische handeling duidelijk. De binding en ontbinding der zonden wordt voorafgegaan door de *wei*, die tot schuldbelijdenis ons opwekken moet, en ze wordt gevolgd door de *belijdenis des geloofs*, waarin de gemeente belijdt de belofte des Evangelies, het woord der schuldvergevingis geloovig aan te nemen, maar tegelijk om sterking van dit haar geloof bidt.

Nadat hierna de eerste gedeelte van den eredienst ten einde was gebracht, volgde nu het tweede zelfstandige gedeelte: de Bediening des Woords of de predikatie. Deze bediening des Woords werd oudtijds ingelid door een *gezongen gebed*, want het was toen nog algemeen gebruikelijk, zooals ook uit de Acta van de Synode van Dordt Art. XII blijkt, om den bediening vóór de predikatie, die achter onze psalmen staat, het oude gezang van Utenhove: O God, die onze Vader bist, vlak vóór de predikatie te zingen. Dit nu was het gebed van de gemeente om een zegen over de bediening des Woords te vragen, een gebed, dat niet namens de gemeente door den Dienaar, maar door de gemeente zelf gebeden werd, en juist daarom in den vorm van een *bediening* genomen was, omdat een gemeenschappelijk gebed van een groote schare alleen in den vorm van een *gezongen gebed* mogelijk is.

Nadat de predikatie met het zingen van een psalm besloten was en daarna de tweede gedeelte van den eredienst nu ten einde was gebracht, volgde thans, wederom geheel zelfstandig, als slotgedeelte, dat deel, dat den *dienst der gebeden* omvat. Het zeer lange gebed, dat in de liturgie van Dathen hier voorgescreven wordt, is toch niet een dankzegging na de predikatie of een bede om zegen op het gehoorde woord — in dit heele gebed wordt over de prediking zelf niet een enkel woord gerept — maar is het gebed voor den *noed aller Christenheid*. Het is een gebed, — wel het schoonste uit de liturgie van Dathen, — waarin de gemeente eerst klaagt uit diepte van eigen ellende en zonden, maar dan uit priesterlijk medegevoel bidt voor heel de Christelijke Kerk, voor de Overheid, die God over ons gesteld heeft, voor alle vervolgden, beproefden, kranken en aangevochtenen, voor alle geestelijke en tijdelijke nooden, en dat wederom in het Onze Vader eindigt, omdat daarin al deze nooden door Christus zelf voor ons zijn saamgevat. Na deze voorbeding wordt de gemeente dan in vrede heengegaten met den Hoogepriesterlijken zegen, opdat de geloovigen met dien zegen verrijkt, weer zouden keeren uit het bedehuis naar hunne woningen. Voordat ze echter heengaan, wordt aan de gemeente nog een laatste offer gevraagd voor de armen; de collecte geschiedde toch volgens deze liturgie niet onder de bediening des Woords of het psalmgezing, maar bij het einde van de godsdienst oefening, aan den uitgang der Kerk, waar de diakenen de liefdegaven in ontvangst namen. Het laatste woord van deze liturgie is daarom: *Zijt gedachtig den armen*.

Men zal, nu we dezen oorspronkelijken eredienst van onze Gerformeerde Kerken in Nederland zoo uitvoerig beschreven hebben, ons toestemmen, dat we niet te veel zeiden, toen we deze liturgie een schoon architectonisch geheel noemden. Er zit in deze inrichting van den eredienst metterdaad een leidende gedachte; men verstaat, waarom deze verschillende stukken in den eredienst zijn opgenomen en elk onderdeel komt hier tot zijn recht. Zelfs valt in deze trilogie, waarin onze eredienst was ingedeeld, een zeker verband met het drievoudig ambt van Christus niet te miskennen. In het eerste deel, waarin het gebruik van de *stentelmacht* domineert, zien we de diepe verootmoediging der gemeente, maar ook de *Koninklijke macht van Christus om te binden en te ontbinden*, d.w.z. om de zonden te vergeven of te houden. Want als Christus zegt: „Ik heb den sleutel van David en ik sluit en niemand opent, en ik open en niemand sluit,“ dan ligt daarin de Koninklijke macht, die hij in het Koninkrijk der Hemelen uitoefent. In het tweede deel, waarin de bediening des Woords plaats vindt, staat daarentegen het *profetische ambt* van Christus op den voorgrond, want Hij is onze hoogste profet en leeraar, die den volken raad Gods aangaande onze verlossing door zijn dienaar ons laat verkondigen. En in het derde deel, waarin de *priesterlijke* voorbeding voor den *noed aller Christenheid* geschiedt, waarin de *priesterlijke* zegen aan de gemeente gesproken wordt, en ten slotte de *offergave* der liefde voor de armen wordt gevraagd, staat dit alles ongetwijfeld met het *priesterlijke ambt* van Christus in verband.

Dat deze liturgie van Dathen ook ernstige gebreken vertoont, ontkenen we daarom niet. We wezen er reeds op, dat de plaats van het gebed, dat de belijdenis der zonden inhoudt, niet gelukkig is gekozen. Evenzeer is het een gebrek, dat éen het *votum* en de *zegengroet* bij den aanvang van de sameenkomst der geloovigen ontbrekt. En evenzoo, om ook op dit punt nog te wijzen, missen we in deze liturgie de *praefectuur uit Gods Woord*, die toch zeker wel een voornaam bestanddeel van onze eredienst behoort uit te maken. Maar trots deze gebreken zal toch ieder toestemmen, dat deze liturgie van Dathen veel rijker en schooner was dan degenen, die we thans hebben. We zouden reeds een belangrijken stap in de

goede richting vooruit komen, wanneer we tot deze oudste liturgie onzer Kerken konden terugkeeren.

Dr. H. H. K.

Treestafel.

I. ALMANAK VAN HET STUDENTENCORPS A/D. VRIJE UNIVERSITEIT, 1912.
Druk van J. CLAUSSEN — St.-Jansstraat — Amsterdam.

Overtuigd van de belangstelling onzer lezers in al wat de VRIJE UNIVERSITEIT raakt, voldoe ik gaarne aan het tot mij gekomen verzoek der COMMISSIE TOT RENACTIE van den Almanak om hem te bespreken in DE HERAUT.

Een woord van lof komt allereerst aan die REDACTIE toe voor het zoo op tijd uitkomen. Ik herinner mij nog levendig uit eigen ervaring, wat al moeilijkheden zijn verbonden aan 'n tijdig bij elkaar krijgen van de bijdragen voor, wat in 'n Studentenalmanak de hoofdschotel is, het MENORWERK, of, zooals het in deze periodiek heet, de FARRAGO. Voor een op-tijd-verschijnen is dat toch een der voornaamste factoren, en het te boven-komen van gezegde moeilijkheden getuigt dan ook van 'n energie, die lof verdient.

Dan, er is bij dezen Almanak meer wat lof verdient en daartoe behoort zeker ook de typographische uitvoering. Wat nu den inhoud betreft, het is 'n HEFTATEUCH deze Almanak, hetgeen zoo veel seggen wil als dat hij uit *seven* deelen bestaat. Hij vangt aan, zooals ieder Almanak aanvangt, met een kalender en verdere wetenswaardigheden omtrent Gedenkdagen, Posterijen en Telegraphie.

In zijn tweede deel begint dan het eigenaardige te komen. Onder de rubriek VRIJE UNIVERSITEIT is alles saamgebracht wat dit Instituut raakt. Het is met name dit deel, dat den Almanak ook zeer lezenswaardig maakt voor ouders, die het voornemen hebben hun zonen naar onze hogeschool te sturen en voor oudleerlingen onzer UNIVERSITEIT.

Dese rubriek is met groote nauwkeurigheid bewerkt. In het derde deel komt het specifiek karakter nog sterker uit.

Hier vindt men onder den titel: STUDENTENCORPUS alles wat met het Corps-leven in verband staat, tot de Corpsevenaringen toe.

De ledenlijst van het Studentencorps aan de Vrije Universiteit telt 5 eereleden en 106 leden. Na een opgave van de BEVRIJDE CORPORA, vermeldt dese rubriek het verenigingsleven van de studenten der V.U. in zijn rijke verbindingsrijke. Niet minder dan een 36 verenigingen waaronder Faculteits- en Oratorische-verenigingen; Studieclubs, zooals de Theologenvereniging Joannes Calvinus, het Juridisch Disputatiegelschap Q. B. D. B. D., en Philologus; Afdelingen van de Nederl. Christen-Studenten-vereniging en van het Algemeen Nederl. Verbond; Jaarclubs en verenigingen tot gemelijk verkeer.

Volgt de rubriek MEMORABILIA, waarin bedicht wordt gegeven van de laatste verschenen werken der hoogleraren; van de handboeken; van kerkelijke examina en het examen Indische rechtelijke macht; van Militiepapieren voor Theologen; van de Bibliotheken en van Christelijke Studentenverenigingen aan Openbare Universiteiten; van studentenweekbladen.

In zijn vijfde deel bevat de Almanak de FARRAGO, waar ik zoo straks op terug kom; in zijn zesde de VARIA, en in zijn zevende ADVERTENTIËN van Amsterdamse winkels en magazijnen.

Wat het oude gebruik betreft, om VARIA, en het nieuwe om ADVERTENTIËN in 'n Studentenalmanak op te nemen, dunkt mij het eerste even spijns te zijn, als ik het laatste ingenieus vind.

Laat mij nog vermelden, dat deze Almanak geeft een bijzonder goed portret van den tegenwoordigen Rector der Vrije Universiteit, PROF. DR. R. H. WOLTER en van den SENAAAT VAN HET STUDENTENCORPUS, en ook, dat het boek tegen f. 1.50 verkrijgbaar is te Amsterdam bij den heer J. P. A. KOTTMANS, Keizersgracht 162.

Wat nu de FARRAGO of het MENORWERK betreft, heeft dit, door de omstandigheid dat twee hoogleraren daar hun bijdragen toe hebben geleverd, een eigenaardig belang gekregen, ook voor wie buiten de studentenwereld staan. Met het opschrift PROPAGANDA gaf PROF. DR. A. KUYPER een betoelend stuk „En student heeft allereerst het ons heilige beginsel in zich zelf te propageren. Naast die Propaganda in zich zelf, staat de Propaganda in zijn levenskring, in den kring zijner mede studenten allereerst. Het Academisch kameradschap mag niet dalen tot een studentekose bluff en pret maken in de lagere sferen. Een heilige geestdrift moet allen samenbinden, één grootte roeping aller oog op de toekomst richten.“ „En naast die onderlinge Propaganda staat dan van zelf de Propaganda in het den verdere levenskring. Een student moet een winste zijn voor zijn familie. Broeders en zusters moeten van hem genieten kunnen. Heel de kring van zijn vroeger verkeer moet door hem verrijkt en voor hooger bezield worden.“ „Een student in de familie“ moet hooger toon in heel de familie doen uitgaan, en door de familie de Propaganda zich in nog breder kring doen spreiden.“ „Is het Calvinisme de alles samenvattende kunstier, die ons streven kenteekent, dan moet wie als gewoon Calvinist aankwam, als volbloed Calvinist de Academie verlaten.“ „Student en Propagandist voor het ons heilige ideaal moet één zijn. Zoo alleen sluit si wat student is zich aan een tot één heilige broederschap en hunkert men er reeds als student naar, om straks ook in het leven der Maatschappij de propaganda voor zijn levensideaal te beginnen.“

Zie hier enkele citaten uit dit zoo enthousiaste stuk van den Vader onzer Universiteit, die als staal van het geheel kunnen dienen. Volgt een niet minder lezenswaardig stuk van PROF. DR. J. WOLTER over: DE BERICHTEN DER HEIDENSCHE ROMEINSCHE SCHRIJVERS AANGAANDE CHRISTUS. Dese bijdrage is daarom van zoo actueel belang, omdat thans enkele geleerden beweren, dat Jezus geen historisch persoon is geweest, alzooudanig niet heeft bestaan. „Toen ik,“ zoo schrijft DR. WOLTER, „door de Redactie van desen Almanak verzocht werd een bijdrage te geven, vond ik in het teken der tijds, dat uit de geschriften van Bolland, Drews, Smith en anderen zoo duidelijk spreekt, aanleiding in 't kort, voor zoover een opstel in een studenten-almanak het toelaat, uit *philologisch oogpunt* de berichten der heidensche Romeinse schrijvers aangaande Christus te bespreken. Dese schrijvers zijn Tacitus, Plinius de jongere en Suetonius, alle vier tijdgenooten, levende ongeveer tusschen 50 en 150 n. Chr.“

Just dat „uit philologisch oogpunt“ maakt de lezing van dit stuk zoo aantrekkelijk.

In den weg cener, door niets anders dan door waarheidzaam beïnvloede, historisch-critische studie gaat de schrijver de plaatsen na, die hier in aanmerking komen. Met zijn gewone louterheid schroomt hij niet van het bekende bericht bij Suetonius in diens „Leven van keiser Claudius“: „de Joden, die op aanstoken van Christus voortdurend onlusten verwekten, heeft hij (Claudius) uit Rome verdreven“, te verklaren. „Ik acht die opvatting beslist onjuist, dat daarin op CHRISTUS zou gedoeld worden.“ Maar even beslist beweert hij, op sniver philologische gronden, dat nu wat TACITUS in zijn Annalen bericht en ook wat PLINIUS als Stadhouder van Bithynië in zijn brief aan keizer Trajanus bericht, omtrentkenbaar wijst op het historisch bestaan van JEZUS.

Als resultaat van zijn studie spreekt hij als zijn oordeel uit: „De plaatsen zijn echter meer dan voldoende om hun, die het getuigenis der evangelien, der brieven en van de kerkelijke schrijvers der eerste eeuwen verwerpende, ontkenen dat Christus een historisch persoon is geweest, den mond te stoppen, voor zoover zij voor overtuiging vatbaar zijn.“

Ik kom thans tot de bijdragen, die de studenten zelf voor de FARRAGO hebben geleverd. Zij zijn te verdelen in twee groepen naar de bekende inddeling van nuttige en fraaie letteren.

Tot de eerste groep behooren dan: Het stuk van K. K. over de BILFELDER ANSTALTEN, waarin tevens iets wordt medegedeeld omtrent het leven van FRIEDRICH V. BODELSCHWINGH (1831—1910).

Een goedgegeschreven stuk, dat getuigt van een, bij 'n student zeer te waardeeren zin voor wat ik zou willen noemen de philanthropische cultuur.

Van gansch anderen aard is de studie over CARLYLE van B. M. S. Zij getuigt van een meer dan gewone berijning omtrent levens-theorie.

Toch zou ik er, van uit des schrijvers eigen levens-theorie, ietwat meer kritiek op zijn „held“ in gewenscht hebben, en bieden enkele uitdrukkingen als b.v. de „mechanische logica van het materialisme“ en „mechanische negatie“ mij geen gedachte aan.

Tot de belletristische groep behooren enkele verjes en drie prozaatjes.

BRAGA gaf twee verjes: SEHNZUCHT en WINTERDAGEN.

Beide mooi van lyriek, het laatste ook niet slecht uit een oogpunt van woordkunst en P. M. maakte met zijn „AAN EEN MEISJE“ een lief versje, maar hooger staat zijn MELANCHOLIE.

Van de proza-stukken heeft AVE MARIA van J. A. T. met zijn trouw doorvoelde natuur- en menschenbeschrijving in de stoere en toch sappige taal van STREUVELS — mij het best bevalen.

In EENS WAS ZIJ DE MIJNE... van H. W. wordt de zuivere gevoels-expressie nog belemmerd door reminiscenties aan verouderde romantiek. SCARPEL geeft in ONDER DONKERE WOLKEN een schetsje van vijf descriptie en niet onverdienstelijk invullen in anderz. zielebeweg. Jammer, dat er dat „strekkinge“ in zit tegen dat grond-kopen waar op de kerk 'n oog had.

HAAR ZUSTER door ALOSTER begint met niet onverdienstelijke uitbeelding van wel artistieke visie, maar zet dat niet door. De uiting van het onlust gevoel der sedelike ontrusting over de sociale miserie, doet sympathiek aan.

Mijn totaal indruk van desen Almanak is, dat ons Studentencorps er een goed figuur mee maakt.

Hij mag er wezen. En ons publiek zal goed doen hem te koopen.

Tot steun van de onderneming. Tot eigen nut en genot.

2. WANDKALENDERS. Van den Almanak op Wandkalenders dunkt mij een zeer geleidelijk overgang.

Twee werden ons toegezonden. De ene door GEURS, BAKENDS, de onder ons zoo bekende Amsterdamse Firma, die aan haar in 1855 gestichte fabriek van gouden en zilveren werken, voor nu zo jaren ook een magazijn voor winkeldebet verbond, Raadhuis straat 53.

Gedurende het bestaan van deze detail-afdeling geeft de Firma ook jaarlijks haar kalender. Ook die voor 1912 is een keurig werkstuk.

Om een welgeslaagde chromo naar BISSCHOP's schilderij: VOOR DE BRUWLOFT groepeeren zich ter weerszij de maanden van het jaar in zilver-letter.

De andere Wandkalender is van WM. H. MILLER EN CO'S, BATAVIER LIJN, die een stoomboordst Rotterdam—Londen V.V. dagelijks, uitgezonderd Zondags, heeft.

Dese kalender bestaat uit 6 bladen. Ieder blad geeft een fijn getekend Hollandsch stadsgelicht van EDO, RENSBURG, waaronder dan telkens twee jaarmanden staan afgedrukt. Beide kalenders zijn mooi werk.

Buitenland.

Frankrijk. Eene nieuwe uitdrijving van zusters van liefdadigheid. Minister Viviani slaat een anderen toon aan.

De Roomsche „zusters der Assomptie“, die door den volksmond „de kleine zusters der armen“ genoemd werden, zijn nu ook door de regering verdreven. In de pers hebben Joden en Protestanten verklaard, dat de Regering daaraan zeer verkeerd gehandeld heeft. Men had aan de zusters die zooveel werken van barmhartigheid verrichtten, gezegd: laat u toch autoriseren; en toen zij deze begeerte te kennen gaven, maakte men van de gelegenheid gebruik om ze uit te stooten. Wij weten niet wat wij meer voor Frankrijk moeten bejagen: het feit dat de Franse regering er zoo steeds heel in ziet om menschen te verjagen die het goede voor het volk zoeken, of de onverlaagbare rust waarmede dit bedrijf der regering wordt aangezien. Van een ernstige agatie tegen al de dingen die tegen de kerk ondernomen worden, merken wij niets. Is men van Roomsche zijde zoo ontmoedigd, dat geen krachtig woord van protest meer kan aangeheven worden?

Het is nog zoo lang niet geleden, dat minister Viviani de ergerlijke, godslasterlijke woorden uitsprak, „dat hij met een trotich gebaar de lichten van den hemel uitgebluscht had, die men niet weder zou aansteken.“ Bij de bespreking van het budget van eeredienst liet de minister echter een andere toon hooren. „Ik kan heden slechts daigene terugnemen, zoo sprak hij, wat toen onrechtvaardig en hartstoehtelijk was in mijn oordeel.“ De socialisten waarschuwde hij voor twee gevaren. In de eerste plaats, dat zij slechts er op uit zouden zijn om anticlerical te wezen, en in de tweede plaats dat zij zich zouden gaan inbeelden, de waarheid alleen te bezitten. Zij moesten niet

meenen dat zij onfeilbaar waren, en mochten ook niet de menschen verachten die van andere leer waren, welke men als eerlijke lieden en voorbeelden van plichtbetrachting beschouwen kon.

N.-Amerika. Rev. Campbell in N.-Amerika. De „hoogere critiek“ op een Methodistische conferentie.

Wij deelden eenige weken geleden mede hoe het den heer Campbell, predikant van een Congregationalistische gemeente te Londen, op een samenkomst van Congregationalisten gelukt was, om door het gebruik van dubbelzinnige uitdrukkingen den indruk bij velen in die vergadering te geven, dat hij nog wel als predikant der Congregationalistische kerk mocht erkend worden. Sedert is genoemde predikant R. J. Campbell naar Amerika getogen om daar zijn licht te laten schijnen. Zoo sprak hij op 2 Nov. in de Madison Avenue Baptist Church te New-York. Volgens de „Christian Intelligencer“ behandelde de heer Campbell geestelijke onderwerpen. Toen hem, nadat de samenkomst was afgelopen, gevraagd werd om op duidelijke wijze het onderscheid aan te toonen tusschen het oude en het nieuwe Christendom, schreef hij: „De vraag die aan de orde is, slaat niet op den staat van Jezus, maar op den staat van den mensch. Wie en wat is de mensch? Wij zijn geen wormen van het stof, maar kinderen van den levenden God, eenwenzend met den Vader, bezittende een wezenlijke Godheid. Dit is het werkelijke vraagstuk, het oude en het nieuwe.“

Ons dunkt, dat R. J. Campbell hierna de klaren zijn geschenken heeft. Wanneer dese prediker nog de persoonlijkheid van den mensch handelt, dan is hij polytheïst, maar geloof hij niet aan de persoonlijkheid van den mensch, dan is hij een volslagen pantheïst.

Ten onrechte beweert Rev. Campbell dat ook hij een „liberal Christendom“, voorstaat. In zijn stelsel is geen greintje van het Christendom meer te vinden.

Men bericht dat bij de eerste vergadering door Ds. Campbell geleid 200 personen tegenwoordig waren, waaronder 50 vrouwen. Wij betreuren het dat voor dezen ongeloofsprediker een Baptists kerkgebouw geopend werd, om hem in de gelegenheid te stellen zijn ongeloofstheorieën te verkondigen.

Er is te Toronto een Oecumenisch Methodistische Conferentie gehouden, waarop de zoogenaamde „hoogere critiek“ op den Bijbel ter sprake kwam. Sommige sprekers bleken voorstanders dier hoogere critiek te zijn, anderen verklaarden er zich tegen. Dr. Carman sprak: „Voor mij is de Bijbel één boek. Niet lang geleden hadden wij in de Zondagschool de geschiedenis te behandelen van den koning van Juda, die de woorden van de prophetie van Jeremia niet wilde ontvangen. Hij had een schriftvermies in zijn hand, toen hij in den voorhof van zijn paleis was gesteten, en met dat mes sneed hij het woord aan stukken. Hij ging verder: hij wierp de stukken in het vuur en weigerde de boodschap van den profet te ontvangen (de Jeremia 36). Een ander spreker, Dr. Buckley, die algemeen bekend is als de redacteur van de „Christian Advocate“ van New-York, deelde de conferentie mede, dat hij in zijn blad geen discussie over de „hoogere critiek“ wilde opnemen. Mijn blad komt tot belijders en stervende geloovigen; en wanneer ik hen met zulke dingen ging lastig vallen, dan zou ik ellende en vergif in de wereld hunner gedachten brengen.“

Al is het verbijfend, dat zulke uitingen op deze vergadering gehoord werden, aan de andere zijde moet men het bedenkelijk noemen, dat op een oecumenische Conferentie der Methodisten discussie over de z.g. hoogere critiek toegelaten werd.

China. Vragen om Godsdienst-vrijheid. In Amoy heeft men reeds zes christelijke kerken die geregeld maandelijks samen komen om te bidden en de nooden der kerken te bespreken. In den laatsten tijd was het onderwerp: „Gebed om den goeden uitgang van het verzoek om Godsdienstvrijheid“. Dit onderwerp is gedurende de laatste zes maanden in christelijke kringen van China zeer besproken, vooral nu de revolutie in het Hemelsche rijk uitzicht geeft op een constitutionele regering. Onder leiding van de invloedrijkste leeraars van het rijk, hebben de christenen van geheel China een groot verzoekschrift opgesteld, smeekende dat de constitutie welke staat afgekondigd te worden, een artikel moge bevatten, dat aan het volk van China vrijheid van godsdienst verzekert, en waarbij alle beperkingen van die vrijheid worden opgeheven.

Hieruit mag men niet afleiden, dat er in China geen godsdienstvrijheid bestaat. Men heeft de vrijheid om zich bij een Christelijke kerk aan te sluiten, en als men deswege door de bevolking vervolgd wordt, kan men de bescherming van de Overheid inroepen. Doch dit recht is verrekend door middel van tractaten die China gesloten heeft met andere volken, en het is ook een waarheid dat die rechten niet gewillig door de Chinese regering geschenken zijn, maar door de Westersche natie afgedwongen werden. Er bestaat daarom vrees, dat de Chinese regering niet langer godsdienstvrijheid zou schenken, indien zij denken kon, dat de Staten van Europa zulks zouden toelaten.

Aan den anderen kant is het ook een waarheid, dat de godsdienstvrijheid lang niet volkomen is in China. Een Christen kan b.v. in China geen staatsbetrekking bekleden, omdat hij daardoor genoodzaakt zou worden sommige dingen te doen, die met de Christelijke religie in strijd zijn. Zoo wordt in de gouvernements-scholen ieder scholier gedwongen om de „Tablet“ van Confucius te aanbidden, en dit maakt het voor Christenen natuurlijk onmogelijk om van dit onderwijs gebruik te maken.

De beweging voor godsdienstvrijheid in China is voor de Kerk des Heeren van groote betekenis; want al verkrijgt men ook niet datgene, wat men begeert, toch is daardoor het gevoel van de eenheid der kerk krachtig bevorderd. De dag van de kleine dingen is voorbij, en de kerk wordt zich meer bewust van de kracht, die zij ontwikkelen kan, en van den invloed dien zij op de toekomst van het rijk kan uitoefenen. Een predikant, die in China werkt, Ds. Warnshuis, schrijft daaromtrent het volgende: „Ik ben elf jaar in China geweest, en de verandering, die in dien tijd plaatsgevonden heeft, is onontzettend. Toen ik kwam vreesde de Kerk, dat de Boxers haar geheel en al zouden uitroeien. Op zijn best was zij slechts een aantal geïsoleerde gemeenten zonder organisatie. Vandaag staat de Kerk, door middel van nieuwsbladen en organisatie als een lichaam, en verzoekt beleefd om erkenning, en bidt om de hoogste welvaart van het rijk. De beweging is van begin af aan Chineesch in haar oorsprong. Al wat de Chinese leiders van de zendingen verzoeken is hunne sympathie en voorbede, want

hunne begeerte is, dat dit verzoek vergund mag worden zonder den minsten invloed van buiten.

Indien dese beweging haar doel bereikt, wat dan? Dat zij veel zal bijdragen tot den groei der Kerk is zeker. Het getal wankelmooide geloovigen, die zich thans bij de gemeente ontslechten willen aansluiten, doch teruggehoeden worden door wereldsche belangen, is groot. Indien dit verzoek vergund wordt, dan zal men in eenige mate aanschouwen een herhaling van de geschiedenis der Kerk in het Romeinse rijk in de jaren onmiddellijk na de bekeering van Constantinus. Zijn wij daarvoor bereid? Zou het niet beter zijn, indien de oude beperkingen bleven bestaan als een middel om de Kerk zuiver te houden? Geenszins, want de wet moge een tuchtmeester zijn voor den niet volgroeienden geloovige, maar het is onmogelijk, dat volgroeiende, vrije kinderen Gods, door het geloof in Christus Jezus, onder de wet gebonden zouden worden. De Chinese Kerk moet hare zuiverheid handhaven niet door uitwendige invloeden, maar door de kracht en voortdurende van haar innerlijk geestelijk leven. Dit is alweer een bewijs van de nadering van dien tijd, wanneer het Christendom, als een groote golf van geestelijk leven geheel China zal overstroomen. Ik ben ten diepste overtuigd, dat die tijd komen zal, misschien spoediger dan wij wel verwachten.

Waar ik het meeste over verontrust ben, is of de Kerk gereed zal zijn om den toets te doorstaan, die in elk een tijd zal komen. Indien die tijd nu komen zou, zouden wij gereed zijn om een duidelijke, positieve, overtuigende getuigenis af te leggen als getuigen van de waarheid, die in Christus is? Welk een voorrecht, en welk een groote verantwoordelijkheid hebben wij als deelnemers in het werk eener Kerk, die haar getuigenis moet laten hooren in zulk een groot rijk als China.“

Gemengd Nieuws.

De vrienden van den afgetreden predikant Jatho van Keulen hebben hem als presbyter verkozen. Dit was natuurlijk een protest tegen de beslissing van het Spruchcollegeium. Maar het bestuur van de „Kreislingsynode“ heeft deze keuze vernietigd, en daardoor is Jatho voor goed buiten de Evangelische Staatskerk gezet. Daarbij schijnt het, dat de ster van Jatho aan het verbleeken is. De geweten predikant was te Zürich door socialistischen uitgedoogd om een opwekkende rede te houden. In het „Zürcher Volkrecht“ schrijft de redactie over zijn rede o.a.: „Een pathetisch, een wetenschappelijk filosoferend of een fantastisch redenaar, had ik kunnen hooren. Maar in plaats daarvan vond ik een toespreker, die een rol speelde welke er op gemaakt was om eene rhetorische uitwerking te hebben, die alle temperanten voorstelde en bij elk zulk een gelaatsuitdrukking vertoonde, alsof hij die in den spiegel had bestudeerd. In een tijd van een uur een dozijn verschillende gevoelensuitingen te geven, en daarbij zich nu eens verrickt te toonen, dan weder vermanend of donderend op te treden, juist gelijk het concept van de rede dit eischte, dat is niet den waarheidsdoeker, maar alleen den redenaar, den toespreker mogelijk.“

In de Saksische Kamer is het ministerie geïnterpelleerd omtrent de houding die het dacht aan te nemen tegenover de jongste Motu proprio van den paus, waarbij het den Roomschen op straffe van excommunicatie verboden wordt om een priester zonder verlof van den bisschop voor het gerecht te dagen. De minister van eeredienst gaf in overeenstemming met dien van justitie te kennen, dat de beslissing van den paus voor Duitschland geen kracht hebben zou. Maar al was dit wel het geval, het besluit van den paus zou, als in strijd met de wetten van het land, aan den Koning nooit ter goedkeuring voorgelegd worden. Tengevolge daarvan zou de pauselijke beslissing ook nooit door de Roomsche geestelijkheid afgekondigd en toegepast worden.

WINCKEL.

Door Kinderen.

NIEUWJAAR.

Het hart omhoog!
Verheft nu allen!
Den Heer van eenwigheid en tijd.
Laat vroolijk thans het danklied schallen
Den trouwen Heer gewijf,
Die onze wegen leidt,
Die tot ons leven
Ook wederom een jaar wou geven.

Toch hooren wij
Wat 't jaar, begonnen,
Met vriend'lijk ernst tot ons ook zegt:
Begonnen is nog niet gewonnen,
Wat ons is weggelegd.
Wie leeft er die het zegt?
Als 't gras op 't veld,
Als bloemen zijn wij — ras geveld.

Vertrouwen wij
Dan niet op 't leven,
Noch op wat ons dit leven biedt.
Ons lot zij in Gods hand gegeven,
Die alles weet en ziet,
Die over 't al gebiedt.
Op Hem vertrouwen
Is op een vaste rots te bouwen.

Komst, danken wij
Van ganser harte,
Hem die ook 't jaar houdt in Zijn hand;
Die vreugd en leed sendt, troost in smarte.
Geleide ons, Heer, Uw hand
Hier in dit vreemd'lingsland,
Tot straks onze oogen
Uw heerlijkheid aanschouwen mogen!

NON PLUS.

Dese woorden — ze beduiden *Niet meer* — hebben eeuwen gestaan boven de poort van een kasteel in Duitschland, en staan er wellicht nog.

Op dat kasteel woonde indertijd als heer en meester een nog zeer jonge graaf, die het van zijn ouders had geërfd. Hij had nog geen gesin, leefde voor zijn genoegen, en was vooral een vriend van het dobbelspel, waartoe hij zich liet verleiden door valsche vrienden, dien het om zijn geld te doen was. Doch de jonge graaf, schoon vast gewaarschuwd, zag niet dat hij in 't verderf liep en kon van de dobbelsteenen niet scheiden.

Op een nieuwjaarsmorgen zat hij in de groote zaal van zijn slot te wachten op de velen, die hem dan kwamen geluk wenschen. De eerste die verscheen was zijn oude, trouwe huismeester, een vroom en bij allen bemind man. Hij wenschte zijn jongen meester een geregend nieuwjaar, en voegde er bij: „Moge de Heere u behoeden voor alle kwaad, ook voor verdrinking.“

„Dat laatste zal wel niet licht gebeuren“, was het antwoord: „Er is hier nauwelijks water genoeg voor de visschen.“